

arbitremur. Non enim ad eum qui ubique præsens est, locis movemur, sed bono studio bonisque moribus.

~~~~~

~~~~~  
CAPUT XI.

Purgandi animi exemplum Sapientia incarnata.

XI. Quomodo non possemus, nisi ipsa Sapientia tantæ etiam nostræ infirmitati congruere dignaretur, et vivendi nobis præberet exemplum, non aliter quam in homine, quoniam et nos homines sumus. Sed quia nos cum ad illam venimus, sapienter facimus; ipsa cum ad nos venit, ab hominibus superbis quasi stulte fecisse putata est. Et quoniam nos cum ad illam venimus, convalescimus; ipsa cum ad nos venit, quasi infirma existimata est. « Sed quod » stultum est Dei, sapientius est hominibus; et quod infirmum est Dei, fortius est hominibus¹. » Cum ergo ipsa sit patria, viam se quoque nobis fecit ad patriam. Et cum sano et puro interiori oculo ubique sit præsens, eorum qui oculum illum infirmum immundumque habent, oculis etiam carneis apparere dignata est. « Quia enim in Sapientia Dei non poterat mundus per Sapientiam cognoscere » Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos » facere credentes². »

¹ 1 Cor. 1, 25. — ² Ibid. 21.

tris adhibita, illa sunt, quod per feminam deceptos per mortuos liberavit. Multa quoque alia diligentius considerantibus quæ necessitas non rapit, vel a contrariis, vel a similibus medicis christiana.

CAPUT XII ET XIII.

Quomodo Sapientia Dei ad nos venit.

XII. Non igitur per locorum spatia veniendo, sed in carne mortali mortalibus apparendo, venisse ad nos dicitur. Illuc ergo venit ubi erat, quia in hoc mundo erat, et mundus per eam factus est. Sed quoniam cupiditate fruendi pro ipso Creatore creatura, homines configurati huic mundo, et mundi nomine congruentissime vocati, non eam cognoverunt; propterea dixit Evangelista: « Et » mundus eum non cognovit³. » Itaque in Sapientia Dei non poterat mundus per Sapientiam cognoscere Deum. Cur ergo venit cum hic esset, nisi quia placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes? Quomodo venit, nisi quod Verbum caro factum est, et habitavit in nobis? Sicuti cum loquimur, ut id quod animo gerimus, in audientis animum per aures carneas illabatur, fit sonus verbum quod corde gestamus, et locutio vocatur; nec tamen in eundem sonum cogitatio nostra convertitur, sed apud se manens integra, formam vocis qua se insinuet auribus, sine aliqua labe suæ mutationis assumit: ita Verbum Dei non commutatum, caro tamen factum est, ut habitaret in nobis.

³ In veteribus editis caput male incipit ad verba præcedentia: Et cum sano, etc. Caput autem xiii connectimus propter breviter et argumenti similitudinem. Incipit: Quomodo venit, etc. — ² 1 Joan. 1, 10.

CAPUT XIV.

Hominem quomodo sanarit Dei Sapientia.

XIII. Sicut autem curatio via est ad sanitatem, sic ista curatio peccatores sanandos reficiendosque suscipit. Et quemadmodum medici cum alligant vulnera, non incomposite, sed apte id faciunt, ut vinculi utilitatem quædam pulchritudo etiam consequatur: sic medicina Sapientiæ per hominis susceptionem nostris est accommodata vulneribus, de quibusdam contrariis curans, et de quibusdam similibus. Sicut etiam ille, qui medetur vulnere corporis, adhibet quædam contraria, sicut frigidum calido, vel humidum sicco, vel si quid aliud hujusmodi; adhibet etiam quædam similia, sicut linteolum vel rotundo vulnere rotundum, vel oblongum oblongo, ligaturamque ipsam non eandem membris omnibus, sed similem similibus coaptat; sic Sapientia Dei hominem curans, se ipsam exhibuit ad sanandum, ipsa medicus, ipsa medicina. Quia ergo per superbiam homo lapsus est, humilitatem adhibuit ad sanandum, Serpentis sapientia decepti sumus, Dei stultitia liberamur. Quemadmodum autem illa Sapientia vocabatur, erat autem stultitia contemnentes Deum; sic ista quæ vocatur stultitia, Sapientia est vincens diabolum. Nos immortalitate male usi sumus, ut moreremur; Christus mortalitate bene usus est, ut viveremus. Corrupto animo foemina ingressus est morbus; integro corpore foemina processit salus. Ad eadem contraria pertinet, quod etiam exemplo virtutum ejus vitia nostra curantur. Jamvero similia quasi ligamenta membris et vulneribus nos-

tris adhibita, illa sunt, quod per foeminam deceptos per foeminam natus, homo homines, mortalis mortales, morte mortuos liberavit. Multa quoque alia diligentibus considerantibus quos instituti operis peragendi necessitas non rapit, vel a contrariis, vel a similibus medicinae christianæ apparet instructio.

CAPUT XV.

Resurrectione et ascensione Christi fulcitur fides, excitatur iudicio.

XIV. JAMVERO credita Domini a mortuis resurrectio et in coelum ascensio, magna spe fulcit fidem nostram. Multum enim ostendit quam voluntarie pro nobis animam posuerit; qui eam sic habuit in potestate resumere. Quanta ergo se fiducia spes credentium consolatur, considerans quantus quanta pro nondum credentibus passus sit? Cum vero iudex vivorum atque mortuorum expectatur e caelo, magnum timorem incutit negligentibus, ut se ad diligentiam convertant, eumque magis bene agendo desiderent, quam male agendo formident. Quibus autem verbis dici, aut qua cogitatione capi potest præmium, quod ille in fine daturus est, quando ad consolationem hujus itineris de Spiritu suo tantum dedit, quo in adversis vitæ hujus fiduciam charitatemque tantam ejus, quem nondum videmus, habeamus, et dona unicuique propria ad instructionem Ecclesiae suæ, ut id quod ostendit esse faciendum, non solum sine murmure, sed etiam cum delectatione faciamus?

rit adhibita, illi sunt, quod per seipsum deceptor per

 mortuos liberavit. Multa quippe illa diligenter consi-

CAPUT XVI.

derantibus quos insensibilis generis necessitas non
 rapit, vel a contrariis, vel a similibus medicinis Chris-

*Ecclesia Christi corpus et conjux medicinalibus
 molestiis ab ipso purgatur.*

XV. Est enim Ecclesia corpus ejus, sicut apostolica
 doctrina commendat, quæ etiam conjux ejus dicitur¹.
 Corpus ergo suum multis membris diversa officia gerenti-
 bus², nodo unitatis et charitatis tanquam sanitatis astrin-
 git. Exercet autem hoc tempore et purgat medicinalibus
 quibusdam molestiis, ut erutam de hoc sæculo, in æter-
 num sibi copulet conjugem Ecclesiam, non habentem
 maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi.

CAPUT XVII.

Christus donando peccata viam aperuit ad patriam.

XII. Porro quoniam in via sumus, nec via ista locorum
 est, sed affectuum, quam intercludebat, quasi septa quæ-
 dam spinosa, præteritorum malitia peccatorum, quid li-
 beralius et misericordius facere potuit, qui se ipsum nobis,
 qua rediremus, substernere voluit, nisi ut omnia donaret
 deccata conversis, et graviter fixa interdicta reditus nos-
 tri pro nobis crucifixus evelleret?

¹ Eph. v, 23. — ² Rom. xii, 4.

possident, quod fieri non potest: sed corrigibile hoc

 illam, nullamque faceret molestiam, quæ nullam pa-

CAPUT XVIII.

Claves traditæ Ecclesiæ.

XVII. Has igitur claves dedit Ecclesiæ suæ, ut quæ
 solveret in terra, soluta essent in cælo; et quæ ligaret in
 terra, ligata essent et in cælo¹: scilicet ut quisquis in Eccle-
 sia ejus dimitti sibi peccata non crederet, non ei dimitte-
 rentur; quisquis autem crederet, seque ab his correctus
 averteret, in ejusdem Ecclesiæ gremio constitutus, eadem
 fide atque correctione sanaretur. Quisquis enim non cre-
 dit dimitti sibi posse peccata, fit deterior desperando,
 quasi nihil illi melius quam malum esse remaneat, ubi de
 fructu suæ conversionis infidus est.

CAPUT XIX.

Corporis et animi mors atque resurrectio.

XVIII. JAMVERO sicut animi quædam mors est vitæ
 prioris morumque relictio, quæ fit pœnitendo; sic etiam
 corporis mors est animationis pristinae resolutio: et quo-
 modo animus post pœnitentiam, qua priores mores per-
 ditos interemit, reformatur in melius; sic etiam corpus
 post istam mortem, quam vinculo peccati omnes debemus,
 credendum et sperandum est resurrectionis tempore in
 melius commutari, ut non caro et sanguis regnum Dei

¹ Matth. xvi, 19.

possideant, quod fieri non potest; sed corruptibile hoc induat incorruptionem, et mortale hoc induat immortalitatem, nullamque faciens molestiam, quia nullam patietur indigentiam a beata perfecta que anima cum summa quiete vegetur.

CAPUT XX ET XXI.

Qui non ad vitam sed ad supplicia renascantur.

XIX. Cujus autem animus non moritur huic sæculo, neque incipit configurari veritati, in gravio rem mortem morte corporis trahitur, neque ad commutationem celestis habitudinis, sed ad luenda supplicia reviviscet: Hoc itaque fides habet, atque ita se rem habere credendum est, neque animum, neque corpus humanum omnimodum interitum pati; sed impios resurgere ad pœnas inæstimabiles, pios autem ad vitam æternam.

CAPUT XXII.

Solo Deo fruendum.

XX. In his igitur omnibus rebus illæ tantum sunt quibus fruendum est, quas æternas atque incommutabiles commemoravimus; cæteris autem utendum est, ut ad illarum perfruitionem pervenire possimus. Nos itaque qui fruimur

¹ Duo hæc capita propter brevitatem connectimus. Secundum incipit in veteribus editis ad hæc verba: Hoc itaque, etc.

et utimur aliis rebus, res aliquæ sumus. Magna enim quædam res est homo, factus ad imaginem et similitudinem Dei, non in quantum mortali corpore includitur, sed in quantum bestias rationalis animæ honore præcellit. Itaque magna quæstio est utrum frui se homines debeant, an uti, an utrumque¹. Præceptum est enim nobis ut diligamus invicem: sed quæritur utrum propter se homo ab homine diligendus sit, an propter aliud. Si enim propter se, fruimur eo: si propter aliud, utimur eo. Videtur autem mihi propter aliud diligendus. Quod enim propter se diligendum est, in eo constituitur vita beata; cujus etiamsi nondum res, tamen spes ejus nos hoc tempore consolatur. « Maledictus autem qui spem suam ponit in homine². »

XXI. Sed nec se ipso quisquam frui debet, si liquido advertas, quia nec se ipsum debet propter se ipsum diligere, sed propter illum quo fruendum est. Tunc est quippe optimus homo, cum tota vita sua pergit in incommutabilem vitam, et toto affectu inhæret illi: si autem se propter se diligit, non se refert ad Deum, sed ad se ipsum conversus, non ad incommutabile aliquid convertitur. Et propterea jam cum defectu aliquo se fruitur; quia melior est cum totus hæret atque constringitur incommutabili bono, quam cum inde vel ad se ipsum relaxatur. Si ergo te ipsum non propter te debes diligere, sed propter illum tibi dilectionis tuæ rectissimus finis est, non succenseat alius homo, si etiam ipsum propter Deum diligit. Hæc enim regula dilectionis divinitus constituta est: « Diliges, » inquit, proximum tuum sicut te ipsum: Deum vero ex toto corde et ex tota anima et ex tota mente³, » ut omnes cogitationes tuas et omnem vitam et omnem intellectum in illum conferas, a quo habes ea ipsa, quæ

¹ 1 Sent. dist. 1, cap. Cum autem. — ² Jer. xvii, 5. — ³ Levit. xiv, 18. Deut. vi, 7. et Matth. xxii, 37.

confers. Cum autem ait, « Toto corde, tota anima, tota mente, » nullam vitæ nostræ partem reliquit quæ vacare debeat, et quasi locum dare ut alia re velit frui, sed quidquid aliud diligendum venerit in animum, illuc rapiatur, quo totus dilectionis impetus currit. Quisquis ergo recte proximum diligit, hoc cum eo debet agere, ut etiam ipse toto corde, tota anima, tota mente diligit Deum. Sic enim eum diligens tanquam se ipsum, totam dilectionem sui et illius refert in illam dilectionem Dei, quæ nullum a se rivulum duci extra patitur, cujus derivatione minuatur.

CAPUT XXIII.

Homini præcepto non opus est, ut se et suum corpus diligat. — Prava sui dilectio.

XXII. NON autem omnia, quibus utendum est, diligenda sunt, sed ea sola quæ aut nobiscum societate quadam referuntur in Deum, sicuti est homo vel Angelus; aut ad nos relata, beneficio Dei per nos indigent, sicuti est corpus. Nam utique Martyres non dilexerunt scelus persequentium se, quo tamen usi sunt ad promerendum Deum¹. Cum ergo quatuor sint diligenda, unum quod supra nos est, alterum quod nos sumus, tertium quod juxta nos est, quartum quod infra nos est; de secundo et quarto nulla præcepta danda erant. Quantumlibet enim homo excidat a veritate, remanet illi dilectio sui et dilectio corporis sui. Fugax enim animus ab incommutabili lumine omnium regnatore id agit, ut ipse sibi regnet et

¹ 3 Sent. dist. xxviii. cap. Hic potest.

corpori suo: et ideo non potest nisi et se et corpus suum diligere.

XXIII. Magnum autem aliquid adeptum se putat, si etiam sociis, id est aliis hominibus dominari potuerit. Inest enim vitioso animo id magis appetere, et sibi tanquam debitum vindicare, quod uni proprie debetur Deo. Talis autem sui dilectio melius odium vocatur. Iniquum est enim, quia vult sibi servire quod infra se est, cum ipse servire superiori nolit; rectissimeque dictum est, « Qui diligit iniquitatem, odit animam suam¹. » Et ideo fit infirmus animus, et de mortali corpore cruciatur. Necessè est enim ut illud diligit, et ejus corruptione prægravetur. Immortalitas enim et incorruptio corporis de sanitate animi existit; sanitas autem animi est firmissime inhærere potiori, hoc est incommutabili Deo. Cum vero etiam eis qui sibi naturaliter pares sunt, hoc est hominibus dominari affectat, intolerabilis omnino superbia est.

CAPUT XXIV.

Nemo carnem suam odit, nequidem illi qui in eam insurgunt.

XXIV. NEMO ergo se odit. Et hinc quidem nulla cum aliqua secta quæstio fuit. Sed neque corpus suum quisquam odit: verum est enim quod ait Apostolus: « Nemo » unquam carnem suam odio habuit². » Et quod nonnulli dicunt, malle se omnino esse sine corpore, omnino falluntur: non enim corpus suum, sed corruptiones ejus et pondus oderunt. Non itaque nullum corpus, sed in-

¹ Psal. x. Lat. 6. — ² Ephes. iii, 29.

corruptum et celerrimum corpus volunt habere : sed putant nullum corpus esse si tale fuerit , quia tale aliquid esse animam putant. Quod autem continentia quadam et laboribus quasi persequi videntur corpora sua , qui hoc recte faciunt , non id agunt ut non habeant corpus , sed ut habeant subjugatum et paratum ad opera necessaria. Libidines enim male utentes corpore , id est consuetudines et inclinationes animæ ad fruendum inferioribus : per ipsius corporis laboriosam quamdam militiam extinguere affectant. Nam non se interimunt , sed curam suæ valetudinis gerunt.

XXV. Qui autem perverse id agunt , quasi naturaliter inimico suo corpori bellum ingerunt. In quo fallit eos quod legunt , « Caro concupiscit adversus spiritum , et » spiritus adversus carnem : hæc enim sibi invicem adversantur¹. » Dictum est enim hoc propter indomitam carnalem consuetudinem , adversus quam spiritus concupiscit , non ut interimat corpus , sed ut concupiscentia ejus , id est consuetudine mala edomita , faciat spiritui subjugatum , quod naturalis ordo desiderat. Quia enim hoc erit post resurrectionem , ut corpus omnimodo cum quiete summa spiritui subditum immortaliter vigeat , hoc etiam in hac vita meditandum est , ut consuetudo carnalis mutetur in melius , nec inordinatis moribus resistat spiritui. Quod donec fiat , caro concupiscit adversus spiritum , et spiritus adversus carnem : non per odium resistente spiritu , sed per principatum ; quia magis quod diligit vult subditum esse meliori : nec per odium resistente carne , sed per consuetudinis vinculum , quod a parentum etiam propagine inveteratum naturæ lege inolevit. Id ergo agit spiritus in domanda carne , ut solvat malæ consuetudinis quasi pacta perversa , et fiat pax consuetudinis bonæ.

¹ Gal. v. 17.

Tamen nec isti qui falsa opinione depravati corpora sua detestantur , parati essent unum oculum vel sine sensu doloris amittere , etiamsi in altero tantus cernendi sensus remaneret , quantus erat in duobus , nisi aliqua res , quæ præponenda esset , urgeret. Isto atque hujusmodi documento satis ostenditur eis , qui sine pertinacia verum requirunt , quam certa sententia sit Apostoli , ubi ait : « Nemo enim unquam carnem suam odio habuit. » Ad-didit etiam : « Sed nutrit et fovet eam , sicut Christus Ec-clesiam¹. »

CAPUT XXV.

Etsi aliquid amplius diligitur quam corpus , non tamen corpus odio habetur.

XVI. Modus ergo diligendi præcipiendus est homini , id est quomodo se diligit ut prosit sibi. Quin autem se diligit et prodesse sibi velit , dubitare dementis est. Præcipiendum etiam quomodo corpus suum diligit , ut ei ordinate prudenterque consulat. Nam quod diligit etiam corpus suum , idque salvum habere atque integrum velit , æque manifestum est. Aliquid itaque amplius diligere aliquis potest quam salutem atque integritatem corporis sui. Nam multi et dolores et amissiones nonnullorum membrorum voluntarias suscepisse inveniuntur , sed ut alia , quæ amplius diligebant , consequerentur. Non ergo propterea quisquam dicendus est non diligere salutem atque incolumitatem corporis sui , quia plus aliquid diligit. Nam et avarus quamvis pecuniam diligit , tamen emit sibi

¹ Ephes. v. 29.

panem; quod cum facit, dat pecuniam quam multum diligit et augere desiderat; sed quia plurius aestimat salutem corporis sui, quæ illo pane fulcitur. Supervacaneum est diutius de re manifestissima disputare, quod tamen plerumque nos facere cogit error impiorum.

~~~~~

~~~~~

~~~~~

CAPUT XXVI.

Præceptum de Deo et proximo, imo et de se ipso diligendo datum est.

XXVII. Ergo quoniam præcepto non opus est, ut se quisque et corpus suum diligit, id est quoniam id quod sumus, et id quod infra nos est, ad nos tamen pertinet, inconcussa naturæ lege diligimus, quæ in bestias etiam promulgata est, (nam et bestiae se atque corpora sua diligunt;) restabat ut et de illo quod supra nos est, et de illo quod juxta nos est, præcepta sumeremus. « Diliges, inquit, Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex » tota anima tua, et tota mente tua, et diliges proximum » tuum tanquam te ipsum. In his duobus præceptis tota » Lex pendet et Prophetæ¹. » Finis itaque præcepti est dilectio, et ea gemina, id est Dei et proximi. Quod si te totum intelligas, id est animum et corpus tuum, et proximum totum, id est animum et corpus ejus, (homo enim ex animo constat et corpore) nullum rerum diligendarum genus in his duobus præceptis prætermissum est. Cum enim præcurrat dilectio Dei, ejusque dilectionis modus præscriptus appareat, ita ut cætera in illum confluant, de dilectione tua nihil dictum videtur: sed

¹ Matth. xxii, 37-40.

cum dictum est, « Diliges proximum tuum tanquam » te ipsum, » simul et tui abs te dilectio non prætermissa est.

~~~~~

~~~~~

~~~~~

CAPUT XXVII.

~~~~~

~~~~~

Ordo dilectionis.

XXVIII. ILLE autem juste et sancte vivit, qui rerum integer aestimator est: ipse est autem qui ordinatam dilectionem habet, ne aut diligit quod non est diligendum, aut non diligit quod est diligendum, aut amplius diligit quod minus est diligendum, aut æque diligit quod vel minus vel amplius diligendum est, aut minus vel amplius quod æque diligendum est. Omnis peccator in quantum peccator est, non est diligendus; et omnis homo in quantum homo est, diligendus est propter Deum, Deus vero propter se ipsum. Etsi Deus omni homine amplius diligendus est, amplius quisque debet Deum diligere quam se ipsum. Item amplius alius homo diligendus est quam corpus nostrum: quia propter Deum omnia ista diligenda sunt, et potest nobiscum alius homo Deo perfrui, quod non potest corpus; quia corpus per animam vivit qua fruimur Deo.

~~~~~

~~~~~

~~~~~

~~~~~

~~~~~